คู่มือหลักสูตรอบรมจิตอาสา/อาสาสมัคร
สำหรับดูแลคนพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว

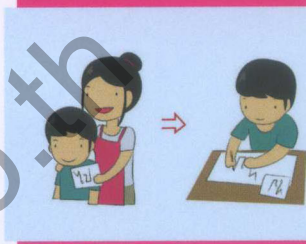

การดูแลเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้

www.snmri.go.th

สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ
กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

WWW.SNMRI.GO.TH

คู่มือหลักสูตรอบรมจิตอาสา/อาสาสมัคร
สำหรับดูแลคนพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว

www.snmri.go.th

การดูแลเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้

คู่มือหลักสูตรอบรมจิตอาสา/อาสาสมัครสำหรับดูแลคนพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว

การดูแลเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้

จัดทำโดย สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ
กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

ที่ปรึกษา
แพทย์หญิงดารณี สุวพันธ์
ศาสตราจารย์คลินิก แพทย์หญิงวินัดดา ปิยะศิลป

บรรณาธิการบริหาร แพทย์หญิงบุษกร โลหารชุน

บรรณาธิการวิชาการ พรสวรรค์ โพธิ์สว่าง

กองบรรณาธิการ
ปิยบุตร เกตุวิริยะกุล
กฤติกานต์ พลงาม
ชาลิณี ขันทะ
นภาศิริ ธนันชัย
เชาวนันท์ ธงศรี
กันนิกา เพิ่มพูนพัฒนา
พีรเดช ธิจันทร์เปียง
ณัฐา ไตรศักดิพล
ไชยสิทธิ์ อิรัชวา
อรยุดา เตารส

ภาพประกอบ อรรถพล วงศ์ตาเขียว

ออกแบบรูปเล่ม ณรังสี (วิทิตเมธี) กิ่งแสง

พิมพ์ครั้งที่ 1

ปี/จำนวนที่พิมพ์ พ.ศ. 2558 จำนวน 500 เล่ม

พิมพ์ที่ บริษัท สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิสชิ่ง จำกัด
59/4 ซ.วัดพระเงิน ถ.กาญจนาภิเษก อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี 11140
โทรศัพท์ 0-2903-8257 โทรสาร 0-2921-4587

จัดพิมพ์และเผยแพร่ สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ
ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0-591-5455, 0-2591-4242 (โทรสาร 0-2591-3912)

www.snmri.go.th

สารบัญ

หน้า	
	คำนำ
1	บกพร่องด้านการเรียนรู้ คืออะไร...?
3	ปัญหาอื่นที่พบร่วมกับภาวะบกพร่องด้านการเรียนรู้
4	กลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดภาวะบกพร่องด้านการเรียนรู้ สังเกตอย่างไร ?
5	การรักษา/บำบัดฟื้นฟู
5	การดูแลเบื้องต้นสำหรับผู้ปกครอง
6	การฝึกกิจวัตรประจำวัน
12	การฝึกทักษะด้านการสื่อสาร
13	การฝึกทักษะด้านการเรียน
15	การฝึกด้านการอ่านและเขียน
20	การฝึกด้านคณิตศาสตร์ และการคิดคำนวณ
26	**เอกสารอ้างอิง**
27	**ภาคผนวก ก**
35	**ภาคผนวก ข**
38	**ภาคผนวก ค**

www.smri.go.th

www.snmri.go.th

คำนำ

ปัจจุบัน พบว่า ประเทศไทยมีแนวโน้มจำนวนผู้สูงอายุและคนพิการเพิ่มขึ้น โดยมีสาเหตุจากกลุ่มโรคเรื้อรัง อุบัติเหตุ รูปแบบการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ตลอดจนปัจจัยสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งในปี พ.ศ. 2558 มีคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการตามฐานข้อมูลทะเบียนกลางคนพิการ กรมส่งเสริมและคุณภาพชีวิตคนพิการ จำนวนประมาณ 1.7 ล้านคน โดยปัญหาสำคัญในการดูแลสุขภาพคนพิการ ได้แก่ การเข้าไม่ถึงบริการ หรือมีข้อจำกัดในการจัดระบบบริการทางการแพทย์ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ รวมทั้งบุคลากรทางการแพทย์ ผู้ดูแลคนพิการ และครอบครัว มีข้อจำกัดในด้านความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพที่บ้าน และการป้องกันภาวะแทรกซ้อน เป็นต้น

ดังนั้น เพื่อให้เกิดระบบบริการทางการแพทย์ และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแบบไร้รอยต่อ ตั้งแต่โรงพยาบาลจนถึงชุมชน ตลอดจนเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้แก่บุคลากรทางการแพทย์ อาสาสมัคร ผู้ดูแลคนพิการ และครอบครัว สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ จึงร่วมมือกับเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญจากหลายสถาบัน ได้แก่ สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี สถาบันราชานุกูล โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช โรงพยาบาลศรีธัญญา กรมสุขภาพจิต มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้แทนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ตลอดจนผู้ดูแลคนพิการ และตัวแทนสมาคมคนพิการ พัฒนาคู่มือสำหรับผู้ดูแลคนพิการทั้ง 7 ประเภทความพิการ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ดูแลคนพิการและครอบครัว สามารถดูแลคนพิการทั้งด้านการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟู อันจะเป็นการสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน สังคม ส่งผลให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ทางคณะผู้จัดทำ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือดังกล่าวนี้ จะถูกนำไปใช้เป็นประโยชน์แก่คนพิการและครอบครัวต่อไป

คณะผู้จัดทำ

www.snmri.go.th

www.snmri.go.th

การดูแลเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้

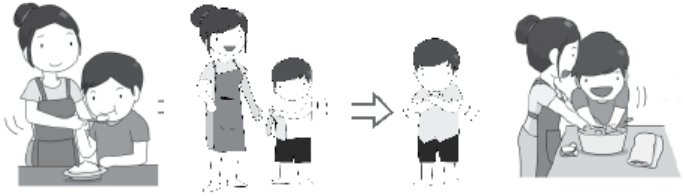

บกพร่องด้านการเรียนรู้ คืออะไร...?

หมายถึง เด็กทั่วไปที่มีสติปัญญาปกติหรืออาจสูงกว่าปกติ แต่มีความบกพร่องในการเรียนรู้เฉพาะด้าน ได้แก่ บกพร่องในด้านการอ่าน การเขียนและการคิดคำนวณหรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่น ความบกพร่องนี้อาจเกิดขึ้นเฉพาะในด้านใดด้านหนึ่ง หรือมากกว่า 1 ด้าน ส่งผลให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความเป็นจริง (เช่น มากกว่า 1 ชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 หรือมากกว่า 2 ชั้นเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป) โดยพบมากในเด็กผู้ชาย ดังอัตราส่วนที่พบในเด็กชายต่อเด็กหญิง คือ 4 ต่อ 1

พฤติกรรม/ความบกพร่องที่เกิดขึ้น

พฤติกรรม/ความบกพร่องหลัก ที่พบได้ในเด็กกลุ่มนี้ คือ ด้านการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเรียนในห้องเรียน จำแนกเป็นความบกพร่องด้านต่างๆ ดังนี้

1. บกพร่องด้านการอ่านและสะกดคำ

เป็นความผิดปกติที่พบได้บ่อยที่สุด เด็กจะมีความยากลำบากในการอ่านและสะกดคำ สับสนพยัญชนะ สระ ผสมคำผิด บางรายอ่านไม่ได้ กล่าวคือ เด็กมีความสามารถในการอ่านหนังสือโดยรวมต่ำกว่าเด็กในวัยเดียวกันอย่างชัดเจน

www.smrigo.th

ตัวอย่างอาการแสดง

สะกดคำไม่คล่อง
อ่านตะกุกตะกัก
อ่านผิดบ่อย
อ่านได้แต่ออกเสียงไม่ถูก
อ่านข้าม (คำ ประโยค บรรทัด)
อ่านได้แต่ช้า
อ่านแล้วจับใจความไม่ได้หรืออ่านได้แต่ไม่เข้าใจ
ตีความหรือจับประเด็นในการอ่านไม่ได้
อ่านในใจไม่เข้าใจ แต่อ่านออกเสียงอาจเข้าใจมากกว่า

2. บกพร่องด้านการเขียน

ความบกพร่องด้านการเขียนในเด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้ อาจเกิดจากปัญหาด้านกล้ามเนื้อ และสหสัมพันธ์การเคลื่อนไหว หรือเกิดจากความบกพร่องด้านการเชื่อมโยงเสียงกับการเขียน หรือจากทั้งสองสาเหตุร่วมกัน

ตัวอย่างอาการแสดง

ท่าทางในการใช้อุปกรณ์การเขียนไม่เหมาะสม จับแน่น เงอะงะ จับผิดวิธี
ลายมืออ่านยาก เขียนติดกัน เขียนตัวโต
เขียนหนังสือไม่ได้หรือเขียนผิดบ่อย
หลีกเลี่ยงกิจกรรมการงานเขียนหรืองานวาดรูป
เมื่อย หรือกล้ามเนื้อมืออ่อนล้าง่ายเมื่อเขียนหนังสือ
มักพูด หรืออ่านไปด้วยในขณะเขียน
เขียนคำที่ได้ไม่สมบูรณ์ ประโยคมักตก ๆ หล่น ๆ
แบ่งแยกวรรคตอนผิด หรือเขียนหนังสือแล้วอ่านไม่รู้เรื่อง
บกพร่องด้านการรวบรวมความคิด และเขียนสรุปเรื่อง
เขียนคำเป็นรูปประโยคไม่ได้ ใช้หลักไวยากรณ์ผิด
มีความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เขียนออกมากับความเข้าใจที่แสดงออกทางการพูด

www.snmri.go.th

3. **บกพร่องด้านการคำนวณ**

เด็กจะมีความสับสนเกี่ยวกับจำนวน และตัวเลข ไม่เข้าใจหลักการคำนวณพื้นฐาน (บวก ลบ คูณ หาร) มักแสดงความเครียด สับสน เมื่อต้องเรียน หรือทำกิจกรรมเกี่ยวกับตัวเลข

ตัวอย่างอาการแสดง

ไม่เข้าใจคำศัพท์ทางคณิตศาสตร์ เช่น บวก ลบ คูณ หาร หลายเท่า
คิดเลขไม่ได้หรือคิดเลขผิด
ไม่เข้าใจโจทย์ปัญหา
ไม่เข้าใจหลักการทางคณิตศาสตร์

ปัญหาอื่นที่พบร่วมกับภาวะบกพร่องด้านการเรียนรู้

นอกเหนือจากความบกพร่องด้านการเรียนรู้ ยังอาจพบความบกพร่องด้านอื่นร่วมด้วย ได้แก่

1. **ปัญหาด้านการสื่อสาร** เด็กมักมีพัฒนาการด้านการพูดต่ำกว่าวัย เช่น พูดช้า พูดไม่ชัด รู้จักคำศัพท์น้อย ใช้คำซ้ำ ๆ สับสนเสียง ฟัง และแยกเสียงที่คล้ายกันได้ลำบาก ฟังแล้วไม่เข้าใจ แปลความหมายลำบาก

2. **โรคสมาธิสั้น** จัดว่าเป็นโรคที่พบคู่กับความบกพร่องด้านการเรียนรู้ อาการแสดงของโรคสมาธิสั้น คือ วอกแวกง่าย ไม่สามารถทำอะไรต่อเนื่องได้นาน สมาธิสั้นในเด็กเล็กจะแสดงออกในรูปแบบการเล่น โดยเล่นของเล่นแต่ละอย่างได้ไม่นานก็เปลี่ยนไปเล่นอย่างอื่น หรือเล่นของเล่นหลายชิ้นพร้อมกัน แต่เล่นไม่เสร็จสักอย่าง เปลี่ยนของเล่นไปเรื่อย ๆ ในเด็กโตจะแสดงออกชัดเจนในด้านการเรียน และทำการบ้าน โดยเด็กจะไม่สามารถทำการบ้านจนเสร็จ อาจเขียนหรืออ่านหนังสือได้ไม่นานก็ใจลอย หรือลุกไปทำอย่างอื่น บางรายอาจมีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง ชอบเคลื่อนไหวหรือลุกเดินไปมา บางรายอาจใจร้อนวู่วาม และหุนหันพลันแล่น รอคอยไม่ได้ ไม่ทำตามกฎ ระเบียบวินัย ทั้งนี้เด็กอาจมีอาการสมาธิสั้นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบร่วมกัน

www.smri.go.th

3. **ปัญหาการรับรู้ทางสายตา** ภาวะบกพร่องด้านการเรียนรู้ มักพบความบกพร่องด้านการรับรู้ทางสายตาร่วมด้วย เด็กจึงควรได้รับการประเมินการรับรู้ทางสายตา หากบกพร่องควรได้รับการฝึกการรับรู้ทางสายตาโดยผู้เชี่ยวชาญ เช่น นักกิจกรรมบำบัด

ตัวอย่างปัญหาการรับรู้ทางสายตาและอาการแสดง

การรับรู้ภาพจากพื้น : เด็กมีปัญหาการลอกโจทย์จากหนังสือ/กระดาน
บกพร่องด้านการรับรู้รูปทรง : เด็กจะเขียนหนังสือกลับด้าน กลับหัว
การรับรู้ตำแหน่งในช่องว่าง : เด็กจะใส่วรรณยุกต์ / สระผิดตำแหน่ง

4. **บกพร่องด้านกล้ามเนื้อและสหสัมพันธ์การเคลื่อนไหว** ได้แก่ ความบกพร่องด้านการประสานการเคลื่อนไหวระหว่างตากับมือ ตากับขา หรือ มือกับขา ทำให้การเคลื่อนไหวต่างๆไม่ประสานกัน ส่งผลให้เด็กเคลื่อนไหวงุ่มง่าม ไม่คล่องแคล่ว ติดกระดุมลำบาก เขียนหนังสือช้า ลายมือไม่สม่ำเสมอ เล่นกีฬาที่ใช้มือ และเท้าไม่เก่ง

5. **ปัญหาพฤติกรรม** เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านการเรียนรู้ และปัญหาอื่นที่พบร่วม ทำให้เด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้มีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาด้านอารมณ์ เช่น ซึมเศร้า หดหู่ ขาดความความเชื่อมั่นในตัวเองเนื่องจากรู้สึกว่าตนเองเรียนไม่เก่ง มีความแตกต่างจากเพื่อน โดนครูดุบ่อย หรือเพื่อนล้อเลียน ซึ่งปัญหาด้านอารมณ์นี้อาจนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อาทิ แยกตัว ก้าวร้าว รังแกเพื่อน ไม่ตั้งใจเรียน หนีเรียน

กลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดภาวะบกพร่องด้านการเรียนรู้ สังเกตอย่างไร

เด็กที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะบกพร่องด้านการเรียนรู้ คือ กลุ่มที่มีประวัติว่ามีปัญหาระหว่างตั้งครรภ์ หรือการคลอด เด็กที่มีอาการชัก ตัวเหลือง เด็กที่มีคนในครอบครัวมีประวัติมีปัญหาการอ่าน เขียน เรียนหนังสือ รวมทั้งเด็กที่มีพัฒนาการด้านการพูดต่ำกว่าวัย เด็กกลุ่มดังกล่าวควรได้รับการคัดกรองเพื่อค้นหาภาวะบกพร่องด้านการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับอนุบาลหรือประถมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้รับการฝึกฝน และกระตุ้นพัฒนาการอย่างครอบคลุม เพื่อลดความรุนแรงของปัญหาในอนาคต

www.smri.go.th

การรักษา/บำบัดฟื้นฟู

ปัจจุบัน ไม่มีการรักษาภาวะบกพร่องด้านการเรียนรู้โดยเฉพาะ แต่สามารถรักษา/บำบัดฟื้นฟูอาการร่วมต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. การช่วยเหลือด้านการศึกษา

เด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้ สามารถเรียนหนังสือได้ แต่อาจเรียนรู้ด้วยวิธีที่แตกต่างจากเด็กปกติ ครูมีบทบาทสำคัญในการค้นหาวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน และนำมาปรับการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ ครูไม่ควรคิดว่าเด็กเป็นเด็กดื้อ หรือขี้เกียจเรียน แต่ควรทำความเข้าใจถึงอาการของเด็ก และหาแนวทางช่วยเหลือ การจัดการเรียนการสอนเฉพาะบุคคล เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการปรับระบบการศึกษาโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเหมาะสมในการนำมาใช้ในเด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้

2. การช่วยเหลือด้านการแพทย์

บุคลากรทางการแพทย์สาขาต่างๆ สามารถให้ความช่วยเหลือเด็กได้ เช่น เด็กที่มีปัญหาการรับรู้ทางสายตา ปัญหาด้านกล้ามเนื้อ และสหสัมพันธ์การเคลื่อนไหว ควรส่งต่อไปกระตุ้นพัฒนาการโดยนักกิจกรรมบำบัด เด็กที่มีปัญหาด้านการสื่อสาร ควรรับการฝึกพูดโดยนักแก้ไขการพูด กรณีเด็กมีอาการซึมเศร้า หดหู่ จนส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิต ควรปรึกษาแพทย์ กรณีอาการรุนแรงอาจได้รับยาต้านซึมเศร้า เช่นเดียวกับเด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นรุนแรง แพทย์อาจพิจารณาให้ยาเพิ่มสมาธิ ซึ่งอาจมีผลข้างเคียง เช่น เบื่ออาหาร การนอนผิดปกติ ผู้ปกครองควรสังเกตอาการเด็กอย่างใกล้ชิด รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลกับครูถึงอาการ และพฤติกรรมของเด็กขณะอยู่ที่โรงเรียน แต่กรณีที่เด็กกินยาแล้วอาการสมาธิสั้นยังไม่ดีขึ้น ควรมีการสื่อสารให้แพทย์ทราบเพื่อให้สามารถปรับยาแก่เด็กอย่างเหมาะสม

การดูแลเบื้องต้นสำหรับผู้ปกครอง

นอกเหนือจากการช่วยเหลือด้านการศึกษา และด้านการแพทย์ ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการช่วยเหลือเด็ก ทั้งนี้การดูแลเด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้ มีความแตกต่างในแต่ละช่วงวัยของเด็ก เช่น

www.snmri.go.th

เด็กอนุบาลควรมุ่งเน้นด้านการฝึกสมาธิ การสื่อสาร การใช้มือ และการเคลื่อนไหว ตลอดจนการทำกิจวัตรประจำวัน

เด็กวัยเรียนควรเน้นสอนการอ่าน เขียน และกิจกรรมเชิงวิชาการ ควบคู่กับกิจกรรมอื่นๆ ตามความสนใจของเด็ก เช่น การเล่นกีฬา ดนตรี งานศิลปะต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสค้นพบความสนใจ และแสดงความสามารถที่มีอยู่ออกมา

ในการช่วยเหลือเด็ก ผู้ปกครองควรมีข้อมูลเกี่ยวกับลำดับพัฒนาการที่ปกติในแต่ละด้านของเด็ก เพื่อจะได้สามารถให้การฝึกและกระตุ้นพัฒนาการเด็กได้อย่างเหมาะสมต่อไป *(ดูรายละเอียดจากภาคผนวก ก)* อย่างไรก็ตามไม่ควรวิตกกังวลต่อลำดับขั้นพัฒนาการดังกล่าวมากเกินไป สิ่งสำคัญคือ หากพบว่าเด็กมีพัฒนาการช้าในด้านใด ควรให้การกระตุ้นพัฒนาการให้เร็วที่สุด

คู่มือฉบับนี้ ยกตัวอย่างกิจกรรมการดูแลเบื้องต้นที่ผู้ปกครองสามารถนำไปใช้ฝึกเพื่อกระตุ้นพัฒนาการเด็กได้เองที่บ้าน ประกอบด้วยการฝึกกิจวัตรประจำวัน การฝึกทักษะด้านการสื่อสาร และการฝึกทักษะด้านการเรียน

การฝึกกิจวัตรประจำวัน

เด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้ ควรได้รับการฝึกให้ทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุด ลดภาระของผู้ดูแลและครอบครัว ตลอดจนเป็นการสร้างเสริมความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง โดยในการฝึกควรพิจารณาความสามารถเบื้องต้นของเด็ก เพื่อให้เลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน เช่น ระดับความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ความเข้าใจทางภาษา ความสามารถในการใช้แขนและมือ ความสามารถในการจำ เป็นต้น

ในการฝึก ควรแบ่งกิจกรรมเป็นขั้นตอนย่อย เริ่มสอนจากขั้นตอนที่ง่ายที่สุด เมื่อเด็กทำได้แล้วจึงสอนขั้นตอนอื่นต่อไป ผู้สอนควรลดความช่วยเหลือลงเมื่อเด็กทำเองได้ และควรให้แรงเสริมทางบวก เช่น การชมเชย ให้รางวัล เพื่อให้เด็กมีกำลังใจ และร่วมมือในการฝึก

www.smri.go.th

หลักในการฝึก

แบ่งกิจวัตรประจำวันออกเป็นขั้นตอนย่อย เริ่มสอนทีละขั้นตอน การสอนทำได้หลายวิธีเริ่มจากการทำให้ดู จับมือเด็กทำ บอกขั้นตอนให้เด็กทำ จนถึงให้เด็กทำเอง

ใช้คำสอน/คำอธิบายที่สั้น กระชับ เข้าใจง่าย หรือใช้ท่าทางประกอบคำพูด สอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง เช่น สอนถอดกางเกงแล้วค่อยสอนการเข้าห้องน้ำ เป็นต้น

ถ้าเด็กทำไม่ได้ ให้สอนใหม่ สอนซ้ำจนเด็กทำได้

เมื่อเด็กทำขั้นตอนใดได้ ควรให้กำลังใจ เช่น ชมเชย กอด หรือให้รางวัลพร้อมกับค่อยๆ ลดความช่วยเหลือลง พยายามให้เด็กทำด้วยตนเองให้มากที่สุด

พึงระลึกไว้เสมอว่าเด็กมีการเรียนรู้ช้า และมีความจำสั้นกว่าเด็กทั่วไป ดังนั้นผู้ฝึกต้องมีความอดทนและใจเย็น

ตัวอย่างการฝึกกิจวัตรประจำวัน

การล้างมือ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกทำทุกขั้นตอนให้เด็ก
(จุ่มมือในอ่างล้างมือ - ถูมือด้วยสบู่ - ล้างสบู่ออก - เช็ดมือ)
ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฝึกช่วยทำบางขั้นตอน (เช่น ถูมือด้วยสบู่ - ล้างสบู่ออก)
ขั้นตอนที่ 3 ผู้ฝึกบอกขั้นตอนให้เด็กทำ
ขั้นตอนที่ 4 ให้เด็กทำทุกขั้นตอนด้วยตนเอง

www.snmri.go.th

การฝึกแปรงฟัน

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกทำทุกขั้นตอนให้เด็ก
(บีบยาสีฟันใส่แปรงสีฟัน - นำมาแปรงฟัน - บ้วนปาก - ล้างและเก็บแปรงสีฟัน)
ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฝึกช่วยทำบางขั้นตอน (เช่น บีบยาสีฟันใส่แปรงสีฟัน)
ขั้นตอนที่ 3 ผู้ฝึกบอกขั้นตอนให้เด็กทำ
ขั้นตอนที่ 4 ให้เด็กทำทุกขั้นตอนด้วยตนเอง

การฝึกอาบน้ำ เช็ดตัว

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกทำทุกขั้นตอนให้เด็ก
(ราดน้ำ - ถูสบู่ - ล้างสบู่ออกจากตัว - เช็ดตัว)
ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฝึกช่วยทำบางขั้นตอน (เช่น ราดน้ำ - ถูสบู่)
ขั้นตอนที่ 3 ผู้ฝึกบอกขั้นตอนให้เด็กทำ
ขั้นตอนที่ 4 ให้เด็กทำทุกขั้นตอนด้วยตนเอง

www.snmri.go.th

การฝึกเข้าห้องน้ำ

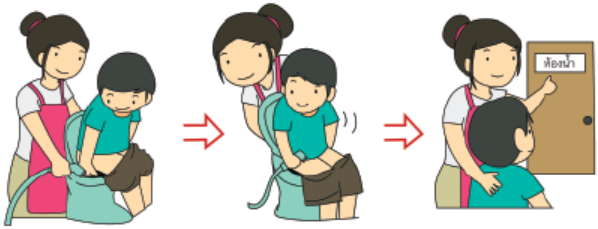

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกทำทุกขั้นตอนให้เด็ก
(ถอดกางเกง - ขึ้นนั่งบนชักโครก - ฉีดน้ำทำความสะอาด - กดชักโครก - สวมกางเกง)
ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฝึกช่วยทำบางขั้นตอน (เช่น ฉีดน้ำทำความสะอาด - กดชักโครก)
ขั้นตอนที่ 3 ผู้ฝึกบอกขั้นตอนให้เด็กทำ
ขั้นตอนที่ 4 ให้เด็กทำทุกขั้นตอนด้วยตนเอง

การฝึกแต่งกาย

ควรเริ่มจากเสื้อผ้าที่แบบเรียบง่าย ไม่มีรายละเอียดมากเกินไป และควรมีขนาดหลวม เพื่อให้สวมใส่ง่าย การสอนให้เริ่มจากการฝึกถอดก่อน

✱ การถอดเสื้อยืด

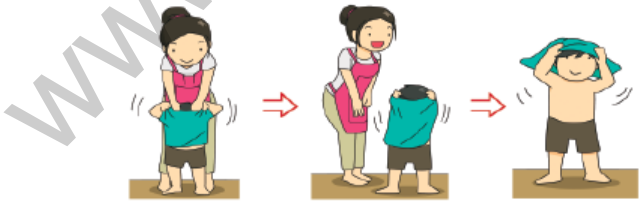

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกทำทุกขั้นตอนให้เด็ก
(ดึงเสื้อออกให้พ้นศีรษะ - ถอดแขนเสื้อทีละข้าง - ดึงเสื้อออกจากตัว)
ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฝึกช่วยทำบางขั้นตอน (เช่น ดึงเสื้อออกให้พ้นศีรษะ)
ขั้นตอนที่ 3 ผู้ฝึกบอกขั้นตอนให้เด็กทำ
ขั้นตอนที่ 4 ให้เด็กทำทุกขั้นตอนด้วยตนเอง

www.smri.go.th

✱ การถอดกางเกง

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกทำทุกขั้นตอนให้เด็ก (ปลดตะขอ - รูดซิป - ดึงกางเกงลงจนถึงข้อเท้า - ยกเท้าออกจากกางเกงทีละข้าง)
ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฝึกช่วยทำบางขั้นตอน (เช่น รูดซิป - ดึงกางเกงลงจนถึงข้อเท้า)
ขั้นตอนที่ 3 ผู้ฝึกบอกขั้นตอนให้เด็กทำ
ขั้นตอนที่ 4 ให้เด็กทำทุกขั้นตอนด้วยตนเอง

✱ การถอดเสื้อผ่าหน้า

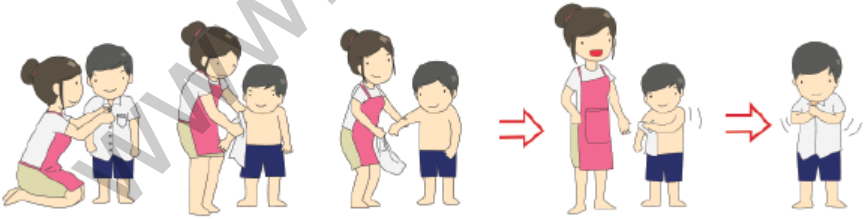

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกทำทุกขั้นตอนให้เด็ก
(ปลดกระดุม - ถอดแขนเสื้อทีละข้าง - ดึงเสื้อออกจากตัว)
ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฝึกช่วยทำบางขั้นตอน (เช่น ปลดกระดุม)
ขั้นตอนที่ 3 ผู้ฝึกบอกขั้นตอนให้เด็กทำ
ขั้นตอนที่ 4 ให้เด็กทำทุกขั้นตอนด้วยตนเอง

www.snmri.go.th

✱ การสวมเสื้อผ่าหน้า

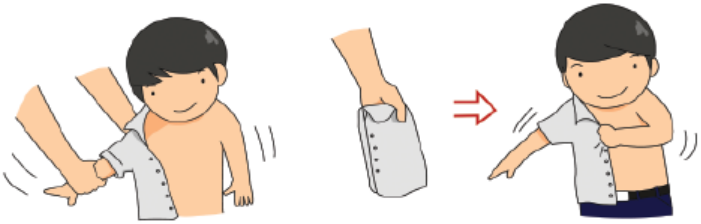

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกทำทุกขั้นตอนให้เด็ก (สวมแขนเสื้อทีละข้าง - จัดชายเสื้อให้ตรงกัน - ติดกระดุมทีละเม็ดจนครบเริ่มจากกระดุมเม็ดล่างสุด - จัดเสื้อให้เรียบร้อย)
ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฝึกช่วยทำบางขั้นตอน (เช่น จัดชายเสื้อให้ตรงกัน - ติดกระดุมทีละเม็ดจนครบ)
ขั้นตอนที่ 3 ผู้ฝึกบอกขั้นตอนให้เด็กทำ
ขั้นตอนที่ 4 ให้เด็กทำทุกขั้นตอนด้วยตนเอง

✱ การสวมเสื้อยืด

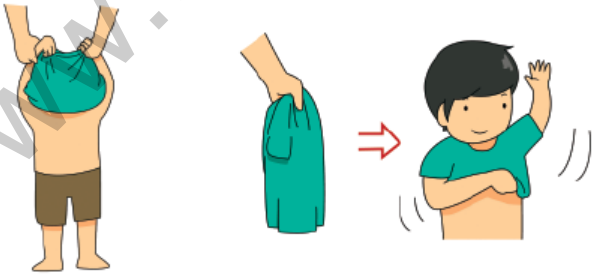

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกทำทุกขั้นตอนให้เด็ก (จับคอเสื้อสวมเข้าที่ศีรษะ - สวมแขนเสื้อทีละข้าง - ดึงเสื้อลง และจัดชายเสื้อให้เรียบร้อย)
ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฝึกช่วยทำบางขั้นตอน (เช่น จับคอเสื้อสวมเข้าที่ศีรษะ)
ขั้นตอนที่ 3 ผู้ฝึกบอกขั้นตอนให้เด็กทำ
ขั้นตอนที่ 4 ให้เด็กทำทุกขั้นตอนด้วยตนเอง

www.snmri.go.th

✱ การใส่กางเกง

ควรเริ่มฝึกด้วยกางเกงขาสั้น เอวเป็นยางยืด เพราะง่ายต่อการสอน และการเรียนรู้ของเด็ก

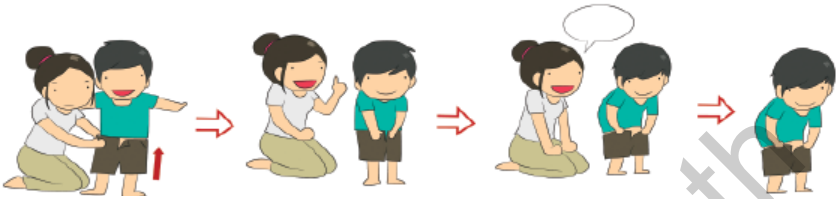

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกทำทุกขั้นตอนให้เด็ก (งอเข่าและสอดขาเข้าในขากางเกงทีละข้าง – ดึงขอบกางเกงขึ้นมาถึงเอว – จัดกางเกงให้เรียบร้อย)
ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฝึกช่วยทำบางขั้นตอน (เช่น ดึงขอบกางเกงขึ้นมาถึงเอว)
ขั้นตอนที่ 3 ผู้ฝึกบอกขั้นตอนให้เด็กทำ
ขั้นตอนที่ 4 ให้เด็กทำทุกขั้นตอนด้วยตนเอง

การฝึกทักษะด้านการสื่อสาร

เด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้บางรายมีความบกพร่องด้านภาษาและการพูด ผู้ปกครองควรกระตุ้นหรือสอนการพูดที่ถูกต้องแก่เด็ก

หลักในการสอน

1. สอนจากสิ่งที่ง่ายที่สุดก่อน การเริ่มต้นที่ดีควรเริ่มสอนในสิ่งที่ต่ำกว่าความสามารถของเด็กเล็กน้อย เพื่อให้เด็กมีกำลังใจ มั่นใจ และพร้อมจะเรียนในระดับยากต่อไปได้

2. ใช้คำสั่งที่สั้น และเข้าใจง่าย ในหนึ่งคำสั่งไม่ควรให้ทำหลาย ๆ กิจกรรม และให้เด็กทบทวนคำสั่งก่อนลงมือปฏิบัติ

3. ให้อ่านหรือฟังนิทาน แล้วถามคำถาม เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร ทำไม เป็นการค่อย ๆ ให้จำรายละเอียดของเรื่อง และฝึกให้เด็กคิด

www.snmri.go.th

4. ฝึกด้านการจัดลำดับข้อมูล เช่น บอกชื่อสิ่งของภายในห้อง บอกชื่อวันในสัปดาห์ บอกวิธีการทำงาน เช่น วิธีล้างจาน วิธีทำความสะอาดบ้าน บอกทางไปโรงเรียน ไปบ้านเพื่อน ไปสวนสัตว์

5. ฝึกบรรยายภาพเหตุการณ์ เริ่มตั้งแต่ภาพ 1 เหตุการณ์ ไปจนถึงภาพ 3 - 4 เหตุการณ์ และควรเริ่มจากภาพที่เด็กเคยมีประสบการณ์มาก่อน เช่น ลำดับภาพเหตุการณ์ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงไปโรงเรียน เป็นต้น

6. ฝึกถ่ายทอดจินตนาการผ่านการวาดภาพ โดยให้เด็กบอกรายละเอียดเกี่ยวกับรูปที่จะวาด เช่น ถ้าผู้ฝึกวาดรูปแมว ลองถามเด็กว่า

“แมวขนาดตัวเป็นยังไง”

“แมวมีตาเป็นยังไง”

“แมวกำลังทำอะไรอยู่”

“แมวตัวนี้สีอะไร”

“แมวชื่ออะไรดีนะ”

ถ้าเด็กยังตอบคำถามได้สั้น ๆ หรือคำศัพท์มีไม่มากพอ ผู้ฝึกให้ตัวเลือกเด็ก เช่น *“แมวตัวใหญ่หรือแมวตัวเล็ก”* เป็นต้น

7. ฝึกเล่นสมมติในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ เช่น ทำอาหาร ไปเที่ยวที่ต่าง ๆ เป็นต้น

การฝึกทักษะด้านการเรียน

เด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ แต่อาจมีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเด็กทั่วไป บางคนอาจเรียนรู้ได้ดีจากการฟัง บางคนอาจเรียนรู้ได้ดีจากการมองเห็น บางคนต้องใช้ทั้งการฟัง และการมองเห็นร่วมกันจึงจะเข้าใจ พ่อแม่และครูควรค้นหาวิธีการสอนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก หากพบว่าเด็กมีปัญหาด้านการเรียน ควรรีบให้การช่วยเหลือ

www.snmri.go.th

ปัญหาด้านการเรียนของเด็ก เกิดได้จากหลายสาเหตุ ดังสรุปในตาราง

สาเหตุ	อาการ/ความบกพร่องด้านการเรียนที่แสดงออก
บกพร่องด้านภาษา และการสื่อความหมาย	ฟังเสียงแล้วแยกเสียงไม่ได้ ไม่เข้าใจสิ่งที่อ่าน หรือสิ่งที่ครูสอน เขียนตัวเลข/คำ/ประโยคตามคำบอกไม่ได้
บกพร่องด้านกล้ามเนื้อ	เขียนช้า เมื่อยมือเร็ว ลายมือไม่สวย ขนาดไม่สม่ำเสมอ
บกพร่องด้านความจำ	จำตัวเลขหรือข้อมูลที่ครูเพิ่งบอกไม่ได้ จำเนื้อหาที่เรียนไปแล้วไม่ได้
บกพร่องด้านการรับรู้ทางสายตา	
1.การแยกภาพออกจากพื้น	1.1 เขียนและอ่านข้าม/ผิดบรรทัด/หลงบรรทัด 1.2 อ่านเป็นจำนวนยาว ๆ ไม่ได้
2. ความคงที่ของวัตถุ	2.1 สับสนตัวเลข พยัญชนะที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น ภ-ถ ค-ด ม-น 3-8 6-9 W-M d-b 2.2 ไม่สามารถจำตัวหนังสือที่มีสีหรือมีขนาดที่ต่างกันได้
3. สหสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ	3.1 เขียนหนังสือตัวเล็กหรือใหญ่เกินไป 3.2 เขียนไม่อยู่ในเส้นบรรทัด
4. การรับรู้ตำแหน่งในที่ว่าง	4.1 เขียนพยัญชนะกลับด้าน 4.2 เขียนสระผิดตำแหน่ง

www.snmi.go.th

สาเหตุ	อาการ/ความบกพร่องด้านการเรียนที่แสดงออก
5. การรับรู้มิติสัมพันธ์	5.1 ไม่เข้าใจทิศทาง ซ้าย-ขวา บน-ล่าง 5.2 มีปัญหาในการเรียงลำดับพยัญชนะในคำต่าง ๆ
6. การรับรู้ภาพที่ขาดหายไป	6.1 ไม่สามารถเดาภาพจากการเห็นภาพเพียงบางส่วน 6.2 ไม่สามารถเดาหรือเติมเต็มคำที่ขาดหายไปบางส่วนได้
7. ความจำทางสายตา	7.1 ไม่สามารถจดจำพยัญชนะ สระ หรือคำได้
บกพร่องด้านอารมณ์และพฤติกรรม	มีความสนใจสั้น ไม่มีสมาธิ มีท่าทางเฉื่อยชา ใจร้อน สะเพร่า ทำงานเร็ว แต่ไม่เรียบร้อย เบื่อหน่าย ไม่สนใจเรียน หนีเรียน

การฝึกด้านการอ่านและเขียน

ปัญหาด้านการอ่านและเขียนอาจมาจากหลายสาเหตุ เช่น จำพยัญชนะและสระไม่ได้ สะกดคำไม่ได้ บกพร่องด้านกล้ามเนื้อมือและสหสัมพันธ์การใช้มือและตา เป็นต้น ผู้ปกครองควรสังเกตเด็กเพื่อให้ทราบสาเหตุที่แท้จริงและแก้ไขให้ตรงปัญหา

www.snmri.go.th

กรณีเด็กจำพยัญชนะ และสระไม่ได้

วิธีการ การสอนให้จำพยัญชนะในเบื้องต้น เน้นให้เด็กเรียนรู้และจดจำผ่านการรับรู้ประสาทสัมผัสหลายด้านร่วมกัน ทั้งด้านการมองเห็น ได้ยิน และสัมผัส เพิ่มความยากและหลากหลายของกิจกรรมตามความสามารถที่เพิ่มขึ้นของเด็ก

ตัวอย่างการสอนการรับรู้ **พยัญชนะ ก**

ขั้นตอนที่ 1 ให้เด็กดูรูป พยัญชนะ ก คู่กับ รูปไก่ (กระตุ้นผ่านทางการมองเห็น) ผู้ฝึกออกเสียง *"กอ"* ให้เด็กออกเสียงตาม (กระตุ้นผ่านทางการได้ยิน และออกเสียง) พร้อมกับลากนิ้วไปตามตัว **พยัญชนะ ก** ในกระดาษ (กระตุ้นผ่านทางการสัมผัส)

ขั้นตอนที่ 2 ให้เด็กมองหา และทำสัญลักษณ์ที่ พยัญชนะ ก ที่ปนกับพยัญชนะอื่นในกระดาษ

ขั้นตอนที่ 1

การสอนการรับรู้พยัญชนะ "ก"

ขั้นตอนที่ 2

ให้เด็กมองหาและทำสัญลักษณ์ที่พยัญชนะ "ก"

ขั้นตอนที่ 3 ใช้ดินสอ/สีเทียน ลากตามจุดประรูป **พยัญชนะ ก** เมื่อเด็กทำได้ดีแล้ว ลดความถี่ของจุดประลง จนเด็กสามารถเขียนได้เองโดยไม่ต้องมีจุด

เมื่อเด็กจดจำและเขียน**พยัญชนะ ก** ได้แล้ว ให้ฝึกพยัญชนะตัวอื่น ๆและสระต่อไป

www.snmri.go.th

กรณีเด็กสะกดคำไม่ได้

เด็กบางรายอาจจดจำพยัญชนะและสระได้ แต่ไม่สามารถนำมาผสมและอ่านเป็นคำได้ การสอนให้อ่านมีหลายวิธี ผู้ฝึกอาจเลือกใช้วิธีใดวิธีหนึ่งที่เหมาะกับเด็ก หรือให้หลายวิธีร่วมกัน

วิธีการที่ 1 ฝึกโดยใช้ประสาทสัมผัสหลายด้านร่วมกัน

ตัวอย่างการสอน คำว่า ตา

www.smrigo.th

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกเขียนคำว่า **ตา** ขนาดใหญ่ในกระดาษ

ขั้นตอนที่ 2 ให้เด็กลากนิ้วไปตาม **พยัญชนะ ต** พร้อมกับออกเสียง "**ตอ**" เมื่อเด็กลากนิ้วไปถึง**สระอา (-า)** ให้ออกเสียง "**อา**" จากนั้นผสมเสียงอ่านเป็นคำว่า "**ตา**"

ขั้นตอนที่ 3 ฝึกให้เด็กเขียนคำว่า "**ตา**"

วิธีการที่ 2 ฝึกโดยใช้ภาพประกอบ

ตัวอย่างการสอน คำว่า ปู

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกชู ภาพปู แล้วถามเด็กว่านี่คือภาพอะไร ถ้าเด็กตอบไม่ได้ ให้บอกคำตอบที่ถูกต้องแก่เด็ก

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฝึกชู บัตรคำว่าปู คู่กับ ภาพปู พร้อมกับออกเสียงว่า "**ปู**" ให้เด็กออกเสียงตาม

ขั้นตอนที่ 3 ให้เด็กจับคู่ บัตรคำว่าปู กับ ภาพปู ที่วางปนกับภาพและบัตรคำอื่น ๆ ให้ถูกต้อง และออกเสียงว่า "**ปู**"

ขั้นตอนที่ 4 ฝึกให้เด็กเขียนคำว่า **ปู**

วิธีการที่ 3 ฝึกโดยการแยกเสียงพยัญชนะ และสระ

ตัวอย่างการสอน คำว่า ลา

ขั้นตอนที่ 1 ฝึกให้เด็กออกเสียง "ล" โดยอ่านว่า "ลอ"

ขั้นตอนที่ 2 ฝึกให้เด็กออกเสียง สระอา "-า" โดยอ่านว่า "อา"

ขั้นตอนที่ 3 ฝึกให้เด็กออกเสียง พยัญชนะผสมสระเป็นคำ โดยออกเสียงว่า "**ลา**"

ขั้นตอนที่ 4 ฝึกให้เด็กเขียนคำว่า "**ลา**"

www.snnri.go.th

วิธีการที่ 4 ฝึกโดยการใช้องค์รวมของภาษา ได้แก่ การสอนโดยใช้ทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน ร่วมกัน

ตัวอย่างการสอน คำว่า ไป

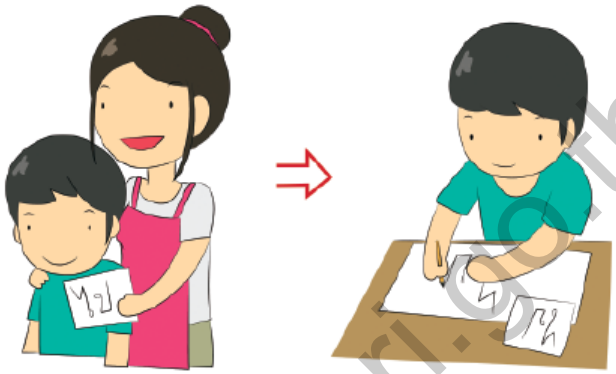

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ฝึกออกเสียงคำว่า “**ไป**”

ขั้นตอนที่ 2 ผู้ฝึกชูบัตรคำว่า **ไป** ให้เด็กดู พร้อมกับให้เด็กออกเสียงคำว่า “**ไป**”

ขั้นตอนที่ 3 ให้เด็กออกเสียงคำว่า **ไป** โดยไม่ให้ดูบัตรคำ

ขั้นตอนที่ 4 ให้เด็กคัดลอกคำว่า **ไป** โดยดูตัวอย่างจากบัตรคำ

ขั้นตอนที่ 5 ให้เด็กเขียนคำว่า **ไป** โดยไม่ให้ดูบัตรคำ

เมื่อเด็กสะกดคำได้มากขึ้น ให้สอนการอ่าน และเขียนคำที่ยากขึ้น เช่น มีตัวสะกด มีหลายพยางค์ จนถึงการฝึกเขียนเป็นประโยค

กรณีเด็กบกพร่องด้านกล้ามเนื้อและสหสัมพันธ์การเคลื่อนไหว

เด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้บางคน อาจมีความบกพร่องด้านกล้ามเนื้อและสหสัมพันธ์การเคลื่อนไหว อาทิ ใช้มือไม่คล่อง หรือมีความยากลำบากในการประสานการทำงานของส่วนต่าง ๆ (ตากับมือ ตากับขา มือกับขา)

www.smri.go.th

มีปัญหาในการเคลื่อนไหวร่างกาย ส่งผลให้เด็กเคลื่อนไหวช้า งุ่มง่าม ไม่คล่องแคล่ว เขียนหนังสือช้า ลายมือไม่สวย ขนาดตัวหนังสือไม่สม่ำเสมอ และอาจส่งผลต่อความสามารถในการทำกิจกรรมอื่น ๆ เช่น ติดกระดุมลำบาก เดินชนสิ่งของเป็นประจำ หกล้มบ่อย เล่นกีฬาที่ใช้มือและเท้าไม่เก่ง

หากสังเกตพบว่าเด็กมีปัญหาดังกล่าว ผู้ปกครองควรให้กิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหว และสหสัมพันธ์การเคลื่อนไหว (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข)

การฝึกด้านคณิตศาสตร์ และการคิดคำนวณ

ปัญหาด้านคณิตศาสตร์ และการคิดคำนวณในเด็กจะแตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย

ชั้นอนุบาล

มีปัญหาด้านความเข้าใจค่า/ความหมายของตัวเลข เด็กบางคนอาจท่องเลข 1 - 10 ได้ แต่ไม่รู้ว่าตัวเลขแต่ละตัวมีค่าเท่าใด หรือเมื่อให้หยิบวัตถุตามจำนวนที่บอก เด็กไม่สามารถหยิบได้ถูกต้อง

เขียนตัวเลขกลับด้านหรือมีความสับสนตัวเลขที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น สับสนระหว่าง เลข 6 กับ เลข 9 เลข 1 กับ เลข 7 เลข 3 กับ เลข 8

ชั้นประถมตอนต้น

มีปัญหาการบวก - ลบเลข โดยเฉพาะการทดเลข การยืม

ชั้นประถมตอนปลาย

มีปัญหาเรื่องการทำโจทย์การบวก การลบ การคูณ การหาร เศษส่วนและทศนิยม ทำโจทย์ปัญหาไม่ได้

มีปัญหาการใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ เช่น มากกว่า (>) น้อยกว่า (<)

www.smmri.go.th

ตัวอย่างการสอน เกี่ยวกับจำนวน

ขั้นที่ 1 สอนการรับรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจำนวน

1.1 สอนนับจำนวน ควรเริ่มสอน 0 - 9 โดยใช้สื่อการสอนที่เป็นรูปธรรมหรือใช้วัตถุในชีวิตประจำวันที่เด็กคุ้นเคย เช่น ดินสอ ตัวต่อพลาสติกหรือบล็อคไม้ของเล่น ซึ่งเป็นสื่อการสอน 3 มิติ ทำให้เด็กเข้าใจง่าย จากนั้นค่อยเปลี่ยนเป็นการนับจำนวนวัตถุจากภาพ ซึ่งเป็นสื่อการสอน 2 มิติ

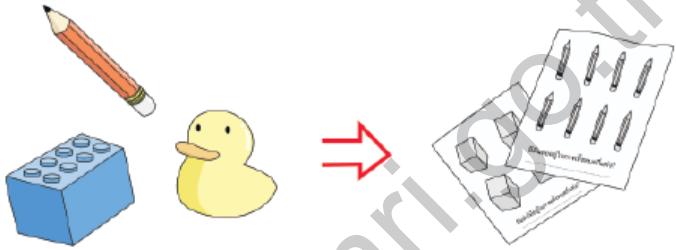

1.2 สอนการเขียนตัวเลข อาจเริ่มจากการจับมือเด็กเขียนจุดประ

ให้เด็กเขียนตามจุดประด้วยตนเอง

ให้เด็กเขียนเองโดยไม่มีจุดประ

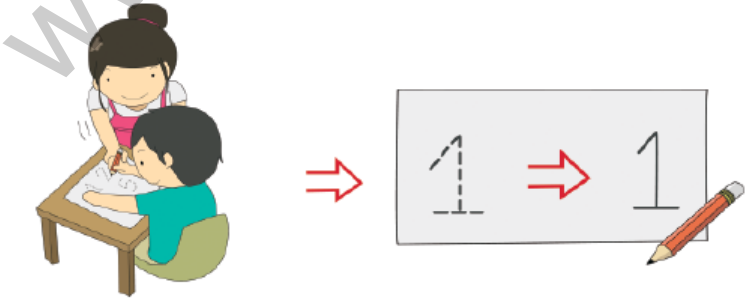

www.snmri.go.th

1.3 สอนการหยิบวัตถุตามจำนวนที่บอก เริ่มจากจำนวนน้อยไปหามาก

1.4 สอนการจับคู่ภาพกับตัวเลข เช่น จับคู่เลข 2 กับภาพที่มีส้ม 2 ผล จับคู่เลข 3 กับภาพที่มีส้ม 3 ผล

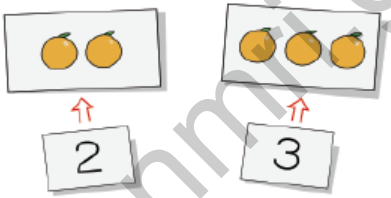

1.5 สอนการเรียงลำดับจำนวน เริ่มจาก เท่ากับ ไม่เท่ากับ มากกว่า น้อยกว่า โดยใช้ภาพเป็นสื่อในการสอน ร่วมกับการบอกให้เด็กเข้าใจ ดังตัวอย่าง

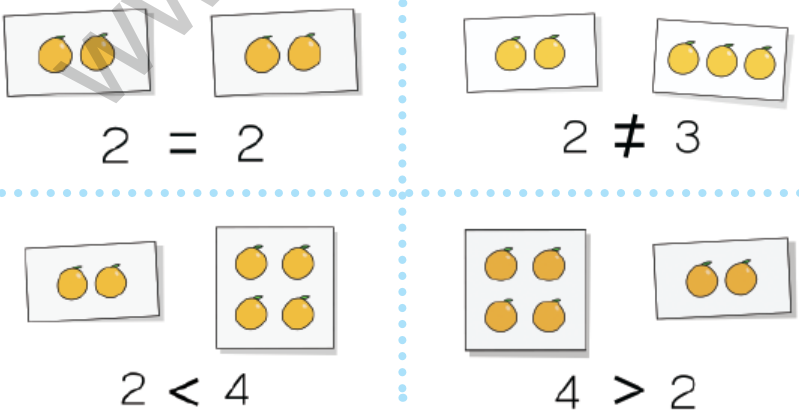

www.shmi.go.th

ขั้นที่ 2 สอนการบวก

2.1 เริ่มจากสื่อการสอน 3 มิติ โดยการนำดินสอ 2 แท่งมารวมกัน จากนั้นนับจำนวนรวม จะได้ดินสอจำนวน 2 แท่ง เขียนแทนได้ด้วยสัญลักษณ์ 1 + 1 = 2

2.2 สอนการบวกโดยใช้แผ่นตัวเลขและรูปภาพประกอบ ดังตัวอย่าง

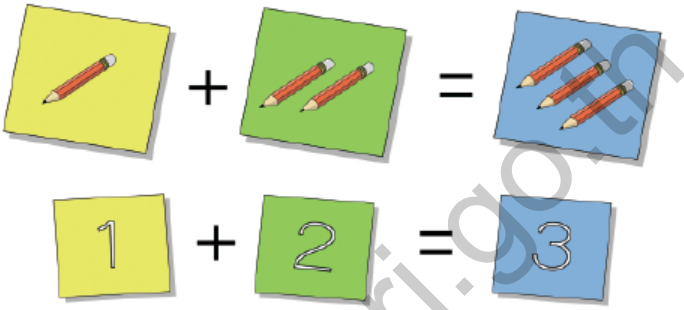

หมายเหตุ *เด็กอาจสับสนในด้านความคงที่ของผลลัพธ์ เช่น ไม่เข้าใจว่า 2 + 3 และ 3 + 2 มีค่าเท่ากัน คือ 5 จึงควรเน้นอธิบายในประเด็นนี้ด้วย*

ขั้นที่ 3 สอนการลบ

3.1 เริ่มจากสื่อการสอน 3 มิติ โดยการนำดินสอมา 3 แท่งให้เด็กนับจำนวน จากนั้นหยิบดินสอออกไป 1 แท่ง นับจำนวนที่เหลือจะได้ดินสอจำนวน 2 แท่ง เขียนแทนได้ด้วยสัญลักษณ์ 3 -1 = 2

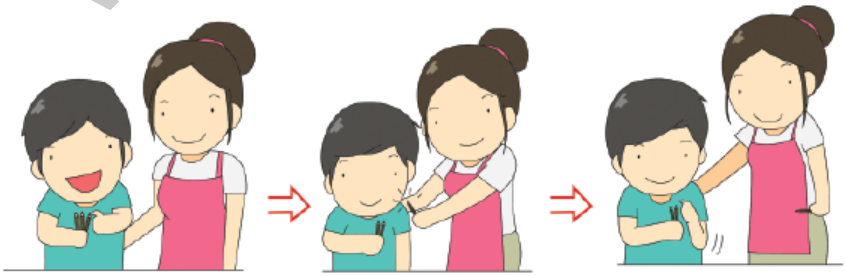

www.snmri.go.th

3.2 สอนการลบโดยใช้แผ่นตัวเลขและรูปภาพประกอบ ดังตัวอย่าง

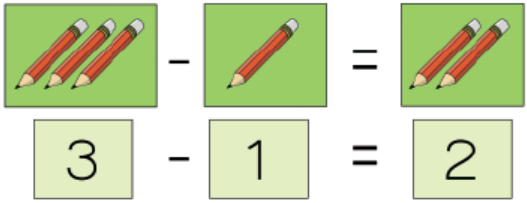

ขั้นที่ 4 สอนการคูณ

4.1 อธิบายว่าการคูณ คือ การนำวัตถุ / ของ มารวมกันที่ละกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มมีจำนวนที่เท่ากัน เช่น 4 x 2 คือ มีวัตถุ 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมี 2 ชิ้น เมื่อนำมารวมกันจะได้วัตถุ 8 ชิ้น

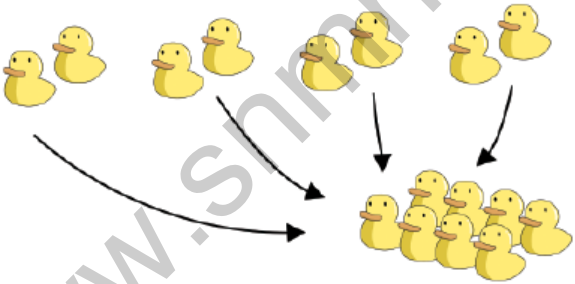

4.2 สอนการคูณโดยใช้แผ่นตัวเลขและรูปภาพประกอบ ดังตัวอย่าง

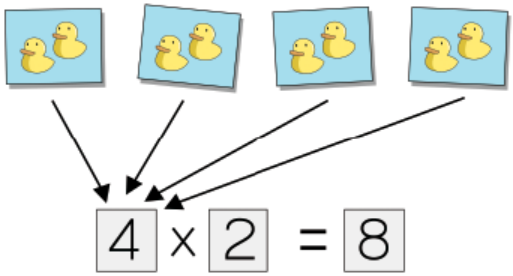

www.snmri.go.th

ขั้นที่ 5 สอนการหาร

5.1 อธิบายว่าการหาร คือ การแบ่งออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน เช่น 6 ÷ 2 คือ มีวัตถุ 6 ชิ้น แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม จะได้วัตถุกลุ่มละ 3 ชิ้น

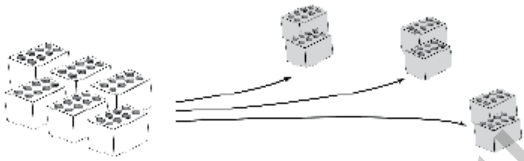

5.2 สอนการหารโดยใช้แผ่นตัวเลขและรูปภาพประกอบ ดังตัวอย่าง

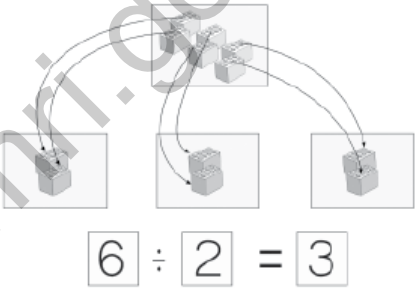

นอกจากสอนการเรียนเบื้องต้น ผู้ปกครองควรจัดบรรยากาศและสถานที่ให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของเด็ก มีมุมทำการบ้าน / อ่านหนังสือ ที่เป็นส่วนที่เงียบสงบ ไม่มีสิ่งอื่นมากระตุ้นความสนใจ จำกัดสิ่งที่จะเบี่ยงเบนความสนใจและทำให้เด็กเสียสมาธิ เช่น ขณะเด็กทำการบ้าน หรืออ่านหนังสือควรแยกพี่น้องคนอื่น ๆ ออกไป ไม่เปิดโทรทัศน์หรือวิทยุ บนโต๊ะเรียนควรมีสิ่งของต่าง ๆ ให้น้อยที่สุด ห้องควรมีแสงสว่างที่เหมาะสมไม่มืดหรือสว่างจ้าเกินไป รวมทั้งมีโต๊ะ เก้าอี้ที่มีขนาดเหมาะสม

ผู้ปกครองควรเข้าใจและยอมรับอาการที่เด็กเป็น พร้อมทั้งให้การช่วยเหลือทั้งโดยการให้ความรัก ให้กำลังใจ ไม่เปรียบเทียบเด็กกับพี่น้องหรือเด็กอื่น ตลอดจนส่งเสริมความรัก ความเข้าใจระหว่างเด็กกับพี่น้องหรือบุคคลอื่นในครอบครัว ตลอดจนพาเด็กไปพบผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมต่อไป รวมทั้งควรมีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลการดูแลเด็กกับผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครู แพทย์ หรือบุคลากรสาธารณสุขอื่น เพื่อให้การช่วยเหลือเด็กประสบผลสำเร็จมากที่สุด

www.smri.go.th

สรุปสิ่งสำคัญในการช่วยเหลือเด็กบกพร่องด้านการเรียนรู้

1. การแก้ไขความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้
2. การแก้ไขปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม
3. การค้นหาและส่งเสริมศักยภาพหรือความสามารถด้านอื่นของเด็ก
4. การให้ความรัก ความเข้าใจ

เอกสารอ้างอิง

พรสวรรค์ โพธิ์สว่าง. การบำบัดฟื้นฟูเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. เอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนาบุคลากรในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้รับบริการเด็ก; สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูฯ; 2555.

รจนา ทรรทรานนท์, ชนัตถ์ อาคมานนท์, สุมาลี ดีจงกิจ. ความผิดปกติทางการพูด. กรุงเทพมหานคร : รักษ์สิปป์; 2529.

วัชรินทร์ ฮำรัตนาพร, อารีย์ สุเอียนทรเมธี, พรรษชล ศรีอิสราพร, สมบัติ คิ้วฮก, พัลลภ เมาลานนท์, เอกชัย เจริญชัยมงคล. สร้างด้วยใจเพื่อเด็กแอลดี พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพ : สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.

สมทรง ตันประเสริฐ, รัตโนทัย พลับรู้การ และวิไลรัตน์ ชัชชวลิตสกุล.คู่มือคุณครูสำหรับช่วยเหลือเด็กออทิสติก. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพ : กลุ่มงานจิตเวชเด็กและวัยรุ่น สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี, 2546

อุมาพร ตรังคสมบัติ. ช่วยลูกออทิสติก คู่มือสำหรับพ่อแม่ผู้ไม่ยอมแพ้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ : ซันต้าการพิมพ์, 2550

เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง แนวทางการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องด้านการเรียนรู้; ภาควิชากิจกรรมบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2553.

Copley J, Nelson A, Turpin M, Underwood K, & Flanigan K. Factors influencing therapist's interventions for children with learning difficulties. Canadian Journal of Occupational Therapy; 2008.

Eichinger J, Downing JE. Instruction in the General Education Environment. In Downing JE. Including Students with Severe and Multiple Disabilities in Typical Classrooms. Maryland: Paul H. Brookes Publishing Co.; 1996.

Graziano A.M. Developmental Disabilities; Introduction to a Diverse field. Allyn and Bacon; 2002.

Hallahan DP, Kauffman, JM. Exceptional Learners: Introduction to Special Education. (7th ed.) Boston: Allyn and Bacon; 1997.

Handerson A, Pehoski C, Hand Function in the Child Foundations for Remediation. Mosby Elsevier; 2006.

www.snmh.go.th

ภาคผนวก ก

พัฒนาการปกติในแต่ละด้าน

พัฒนาการด้านสมาธิและช่วงความสนใจ

ช่วงความสนใจ หรือความใส่ใจ คือ ความสามารถที่จะตั้งใจทำกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง โดยไม่หันเหความสนใจต่อสิ่งเร้าอื่นที่มากระทบ

สมาธิ หรือความตั้งใจจดจ่อ คือ ความตั้งมั่นแห่งจิตเพื่อสนใจในเรื่องใดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งสองคำนี้ มีความหมายที่ใกล้เคียงกันจึงมีการใช้สลับกัน หรือบางครั้งใช้คู่กัน

สมาธิและช่วงความสนใจในแต่ละช่วงวัย

อายุ	เกณฑ์เฉลี่ยสมาธิและช่วงความสนใจ
2 ปี	สมาธิและช่วงความสนใจ ประมาณ 7 นาที
3 ปี	สมาธิและช่วงความสนใจ ประมาณ 8 - 9 นาที
4 ปี	สมาธิและช่วงความสนใจ ประมาณ 12.3 นาที
5 ปี	สมาธิและช่วงความสนใจ ประมาณ 13.6 นาที

เกณฑ์ข้างต้นสามารถใช้อ้างอิงในการประเมินและจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนต่อไป

พัฒนาการด้านการจับดินสอ

อายุ	พัฒนาการ
1 - 2 ปี	จับดินสอโดยการกำทั้งมือ ข้อมืออยู่ในท่างอและหงายเล็กน้อย เขียนโดยการเคลื่อนไหวของแขน
2 - 3 ปี	จับดินสอด้วยนิ้วหัวแม่มือร่วมกับนิ้วอื่น ๆ ข้อมืออยู่ในท่าคว่ำลง ขณะเขียนจะมีการเคลื่อนไหวของแขนเป็นหลัก
3 - 4 ปี	จับดินสอด้วยนิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง ขณะเขียนมีการเคลื่อนไหวของแขนเป็นส่วนใหญ่ เคลื่อนไหวข้อมือเล็กน้อย
4 - 6 ปี	จับดินสอด้วยนิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง ขณะเขียนมีการเคลื่อนไหวของนิ้วมือ โดยจะวางมือและแขนบนกระดาษ

www.smri.go.th

รูปแบบการจับดินสอที่ถูกต้องคือ การจับดินสอด้วยนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ โดยพักส่วนปลายของดินสอไว้บนข้อต่อส่วนปลายของนิ้วกลาง ส่วนนิ้วนางและนิ้วก้อยงอเข้าหาฝ่ามือเพื่อความมั่นคง ข้อมืออยู่ในท่ากระดกขึ้นเล็กน้อย การเคลื่อนไหวในขณะเขียนเกิดจากการเคลื่อนไหวของข้อมือและนิ้วมือเป็นหลัก

รูปแบบการจับดินสอที่ถูกต้อง

รูปแบบการจับดินสอที่ไม่ถูกต้อง

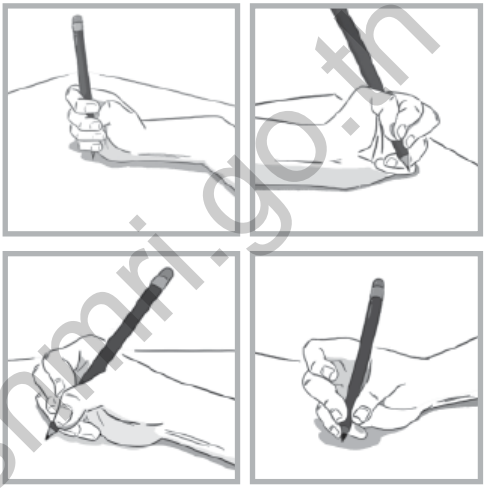

นอกจากการจับดินสอแล้ว ยังต้องคำนึงถึงท่าทางในการเขียนของเด็กด้วย ท่าทางในการเขียนที่เหมาะสมคือ ระดับความสูงของโต๊ะและเก้าอี้เหมาะสมกับระดับสายตาและขนาดร่างกายของเด็ก โดยเมื่อนั่งแล้วสะโพก เข่า และข้อเท้าควรงอประมาณ 90 องศา เท้าวางราบกับพื้น ในเด็กที่การทรงตัวไม่ดีอาจใช้อุปกรณ์ประคองหรืออุปกรณ์เสริม เพื่อให้เด็กนั่งได้อย่างมั่นคงขึ้น เมื่อนั่งแล้วโต๊ะควรสูงกว่าระดับข้อศอกเด็กประมาณ 2 นิ้ว

www.smri.go.th

พัฒนาการด้านการออกเสียงและการอ่าน

อายุ	พัฒนาการ
ช่วงวัยทารก	เด็กเริ่มพัฒนาความสามารถด้านการรับฟังเสียง การแยกแยะเสียง เชื่อมโยงการรับรู้จากประสาทรับรู้ด้านอื่น ๆ ร่วมกับหน่วยความจำ เกิดเป็นความเข้าใจและจดจำว่าเสียงต่าง ๆ มีความหมายว่าอย่างไร เห็นได้จากเด็กค่อยสะสมความรู้เรื่องคำศัพท์และเสียงที่แตกต่างกัน และเริ่มพูดได้เองมากขึ้นในช่วงปฐมวัย
ช่วงวัย 2 - 4 ปี	การอ่านจากซ้ายไปขวา เด็กเริ่มคุ้นเคยกับตัวหนังสือ และแบบแผนการอ่าน การพลิกหนังสือไปทีละหน้า การจดจำตัวอักษรหรือคำบางคำได้ เล่าเรื่องที่เคยมีคนอ่านให้ฟังจากความจำ การเลียนแบบทำท่าอ่านตัวหนังสือจากความจำในเล่มที่คุ้นเคย การเลียนแบบการเขียนตัวอักษรต่าง ๆ
ช่วงวัย 3 - 5 ปี	เริ่มเข้าสู่ระบบการศึกษา ค่อยๆจำลักษณะตัวอักษรและทราบว่าออกเสียงอย่างไร เด็กที่เคยรู้จักตัวไก่ เรียก “ไก่” ได้เมื่อเรียนตัวอักษร อย่างเป็นระบบ จะสามารถเชื่อมโยง เสียง ก.ไก่ กับเสียงคำพูดเมื่อใช้ เรียก “ไก่” ได้

www.snmri.go.th

พัฒนาการด้านคณิตศาสตร์

อายุ	พัฒนาการ
แรกเกิด	แยกแยะจำนวนที่ต่างกันระหว่างสิ่งของ 2 กลุ่ม ผ่านการมองและการรับรู้อย่างคร่าวๆ
4 เดือน	มีความสนใจต่อจำนวน (ทดสอบโดยการให้เด็กดูตุ๊กตา ปิดตา แล้วหยิบบางตัวออก เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนเด็กจะจ้องมองนานกว่าปกติ)
6 เดือน	ความสามารถในการประมาณจำนวนผ่านการมองโดยไม่นับ
11 เดือน	เมื่อมองภาพจำนวนจุดที่ค่อยๆเพิ่มขึ้นติดต่อกันจนเด็กคุ้นเคย แล้วเปลี่ยนเป็นค่อยลดลง เด็กจะมีการตอบสนองที่แตกต่างไปจากเดิม คือคล้ายรับรู้ว่าการลดต่างจากการเพิ่ม
2 ปี	เด็กเริ่มเรียนรู้การนับเลขปากเปล่า แต่ส่วนมากไม่เข้าใจจำนวน
2 ปีครึ่ง	นับได้มากขึ้น เมื่อสั่งให้หยิบของจำนวนหนึ่งไม่เกิน 3 - 5 ชิ้น เด็กจะรวบมาทั้งหมดไม่นับทีละชิ้น
3 ปี	เริ่มใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ด้วยการคำนวณง่ายๆ (การรวมเข้า และการลบออก)
3 ปีครึ่ง	เด็กสามารถนับเลขและสรุปเป็นจำนวน บอกจำนวนที่นับได้ถูกต้อง
4 ปี	เด็ก 1 ใน 3 ใช้การคิดในใจ เด็ก 2 ใน 3 แสดงวิธีการคิดให้เห็น เช่น การนับนิ้ว
5 ปี	เริ่มบวก ลบเลขในใจได้

www.snmi.go.th

พัฒนาการด้านกิจวัตรประจำวัน

ด้านการบริโภคอาหารและการดื่ม มีลำดับขั้นตอนพัฒนาการปกติ ดังนี้

อายุ	พัฒนาการ
แรกเกิด - 4 เดือน	พบปฏิกิริยาการดูด-กลืนอัตโนมัติ อาจพบภาวะลิ้นโก่ง เมื่อดื่มน้ำจากแก้วและเมื่อป้อนอาหารด้วยช้อน แสดงพฤติกรรมการหิวไม่แน่นอน ไม่เป็นเวลา
ช่วงอายุ 4 - 8 เดือน	ปฏิกิริยาการดูด - กลืนอัตโนมัติ มีความถี่ลดลง การดูดมีแบบแผนที่พัฒนาขึ้น (ม้วนลิ้นรอบหัวนมมารดา/จุกนม) การปิดริมฝีปากดีขึ้น การดูด การกลืน การหายใจ มีการประสานสัมพันธ์กันดีขึ้น การไอ การสำลักนมลดน้อยลง สามารถใช้ริมฝีปากบนปิดเพื่อช่วยเอาอาหารออกจากช้อน กินอาหารจากช้อนได้ดีขึ้น การเคี้ยวในลักษณะการเคลื่อนไหวของขากรรไกรขึ้น - ลงในแนวดิ่ง และใช้ลิ้นช่วยดันอาหาร ใช้มือหยิบอาหารเข้าปากได้บ่อยขึ้น ถือขวดนมได้เอง และใช้สองมือจับแก้วน้ำได้
ช่วงอายุ 8 - 12 เดือน	การดูดทำได้ดีขึ้น ไม่มีการเล็ดลอดของนมออกทางช่องปากในระหว่างการดูดและกลืน ดื่มน้ำจากแก้วได้ดีขึ้น สามารถหยิบขวดนมและนำเข้าปากได้ การรับประทานอาหารด้วยช้อน เริ่มพบการกระดกปลายลิ้นและปิดริมฝีปากได้ดีขึ้น เริ่มควบคุมการกัด ฉีก อาหารที่มีลักษณะอ่อนนิ่มได้บ้าง การเคี้ยว พบการเคลื่อนไหวของขากรรไกรในลักษณะหมุนเป็นวงกลม

www.snmi.go.th

อายุ	พัฒนาการ
ช่วงอายุ 12 - 18 เดือน	ใช้ช้อนตักอาหารได้ มีอาหารหกเลอะเทอะบ้าง ดื่มน้ำจากแก้วได้โดยไม่มีการหก การเคี้ยวพัฒนาขึ้นมาก ขากรรไกรขยับในทิศทางต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันมากขึ้น
ช่วงอายุ 18 เดือน - 2 ปี	ถือแก้วน้ำขนาดเล็กได้ ใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากโดยไม่มีการหมุนช้อน มีการหกของอาหารเล็กน้อย
ช่วงอายุ 3 - 4 ปี	ใช้ช้อนเขี่ย จิ้มอาหาร ตักอาหารเองได้ นั่งรับประทานร่วมกับผู้อื่นได้ แต่ใช้เวลามากในการรับประทานอาหาร ล้างมือ เช็ดมือได้เอง
อายุ 5 ปี	เริ่มใช้มีดในการกวาด ปาดอาหาร มีพฤติกรรมการพูดมากในระหว่างการรับประทาน รับประทานอาหารไม่อิ่มด้วยตนเอง ต้องให้คนอื่นช่วย
อายุ 6 ปี	มีพฤติกรรมซุกซน นั่งไม่นิ่ง และร้องขออาหารในปริมาณมาก แต่รับประทานไม่หมด ชอบรับประทานขนม/อาหารว่างมากกว่าอาหารหลักในแต่ละมื้อ มักชอบกลับไปใช้มือหยิบอาหารเป็นพัก ๆ
ช่วงอายุ 7 - 8 ปี	ใช้มีดตัดอาหารได้ ชอบช่วยมารดาในการเตรียมอาหาร

www.snmri.go.th

ด้านการแต่งกาย มีลำดับขั้นตอนพัฒนาการปกติ ดังนี้

อายุ	พัฒนาการ
12 - 18 เดือน	ให้ความร่วมมือในการสวมเสื้อผ้า เช่น ช่วยยกแขน เมื่อสวมเสื้อให้ ยกขาขึ้นเมื่อสวมกางเกงให้ สามารถถอดถุงเท้า รองเท้าและสวมหมวกได้
2 ปี	ถอดเสื้อเองได้เมื่อผู้อื่นช่วยแกะ/ถอดกระดุมออกให้ ถอดรองเท้าได้เมื่อผู้อื่นคลายเชือกรองเท้าไว้แล้ว ดึงขอบเอวกางเกงลงได้ สอดแขนเข้าในแขนเสื้อได้
2 ปีครึ่ง	ถอดกางเกงที่มีขอบเอวเป็นยางยืดได้ ช่วยดึงขอบถุงเท้าขึ้น เมื่อสวมถุงเท้าให้ สวมเสื้อผ่าหน้าได้ แกะกระดุมเม็ดใหญ่ได้
3 ปี	สวมรองเท้าได้ (รองเท้าไม่มีเชือกผูก) สวมถุงเท้าได้ บางครั้งอาจทำผิด เช่น สวมด้านฝ่าเท้าขึ้นด้านบน ถอดกางเกงได้ รูดซิปได้ ถอดซิปได้ ติดกระดุมเม็ดใหญ่ได้
3 ปีครึ่ง	ติดกระดุมด้านหน้าได้ 3 - 4 เม็ด ถอดซิปเสื้อแจ็คเก็ตได้ ใส่ถุงมือได้ ปลดสายรัดเข็มขัดของรองเท้าหรือเข็มขัดได้ แต่งตัวได้ภายใต้คำแนะนำ ยกเว้นการติดกระดุมด้านหลัง
4 - 5 ปี	ถอดเสื้อยืดได้ ติดสายเข็มขัดของรองเท้าหรือเข็มขัด ใส่ถุงเท้าและใส่รองเท้าได้ ยกเว้นการผูกเชือกรองเท้า รู้จักและเข้าใจด้านหน้า ด้านหลังของเสื้อผ้า
6 ปี	แต่งตัวได้เองอย่างสมบูรณ์ รูดซิปด้านหลังได้ ผูกโบว์ได้ ติดกระดุมด้านหลังได้

www.smrigo.th

ด้านการขับถ่าย มีลำดับขั้นตอนพัฒนาการปกติ ดังนี้

อายุ	พัฒนาการ
10 เดือน	เด็กแสดงออกได้ถึงพฤติกรรมที่บ่งบอกว่ากางเกง/ผ้าอ้อมเปียก หรือเมื่อมีการขับถ่าย โดยการชี้ ส่งเสียง หรือดึงผ้าอ้อม การทำงานของลำไส้มีความคงที่มากขึ้น ถ่ายอุจจาระเป็นเวลามากขึ้น แสดงความต้องการให้เปลี่ยนเสื้อผ้าเมื่อเปียกหรือเปื้อน
15 เดือน	สามารถนั่งบนกระโถนได้เมื่อจับให้นั่ง (ระยะเวลาสั้น ๆ)
18 - 21 เดือน	มีการควบคุมการขับถ่าย โดยเฉพาะปัสสาวะได้
20 เดือน	การถ่ายอุจจาระเป็นเวลามากขึ้น
22 เดือน	เด็กแสดงพฤติกรรม/บอกความต้องการไปเข้าห้องน้ำได้
24 เดือน	ต้องการขับถ่ายอุจจาระในห้องส้วม หรือกระโถน ควบคุมการขับถ่ายในเวลากลางวันได้มากขึ้น อาจมีถ่ายเล็ดราดบางครั้ง
30 เดือน	บอกผู้อื่นได้ถึงความต้องการไปเข้าห้องส้วม
34 เดือน	เดินไปห้องส้วมได้เอง
3 - 4 ปี	เด็กต้องการความช่วยเหลือในการถอดเสื้อผ้า เพื่อขับถ่าย
4 - 5 ปี	เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ทุกขั้นตอนของกิจกรรมการขับถ่าย

www.snmri.go.th

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการเคลื่อนไหว และสหสัมพันธ์การเคลื่อนไหว

พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อข้อมือและไหล่ โดยให้ทำกิจกรรมที่จัดในแนวตั้ง เช่นการเขียนกระดาน หรือเขียนบนกระดาษที่ติดบนผนัง

เพิ่มความแข็งแรงและการควบคุมนิ้วมือ เช่น การใช้ที่เจาะกระดาษ ปั้นดินน้ำมัน ซ่อน - หาวัตถุในดินน้ำมัน

ฝึกการใช้กรรไกรตัดตามเส้น/รูปทรงต่าง ๆ การม้วน/พับกระดาษ

กิจกรรมการยก ลาก ดึง ดัน วัตถุ/ของเล่น ที่มีน้ำหนักและรูปทรงที่หลากหลาย

ให้เด็กช่วยทำงานบ้านง่าย ๆ เช่น กวาดบ้าน ซักถุงเท้า กรอกน้ำใส่ขวด พับผ้า รดน้ำต้นไม้

การฝึกตัดกระดาษ

ตัวอย่างกิจกรรมฝึกความสามารถในการใช้มือ

กิจกรรมฝึกความคล่องแคล่วของมือ เช่น การเสียบหมุดในแป้นหมุด การสลับนิ้วหยิบลูกปัดใส่ขวด ฝึกใช้นิ้วหัวแม่มือแตะสลับนิ้วอื่น ๆ ตั้งแต่นิ้วชี้ไปจนถึงนิ้วก้อย

กิจกรรมการใช้มือทั้งสองข้างทำงานร่วมกัน เช่น การร้อยลูกปัด การร้อยเชือกในแผ่นกระดาน การถอดและติดกระดุม

พัฒนาทักษะการทำงานของนิ้ว (นิ้วโป้ง, นิ้วชี้ และนิ้วกลาง) เช่น ใช้ที่คีบน้ำแข็งคีบสำลีก้อน การใช้ของชิ้นเล็ก ๆ (กระดาษ กระดุม ลูกปัดขนาดต่าง ๆ) นำมาปะติดเป็นภาพ

www.snmri.go.th

การฝึกเขียนบนดินน้ำมัน

การฝึกตีบวัตถุ

การฝึกฉีกกระดาษ

การฝึกเขียน

การฝึกโยนวัตถุ

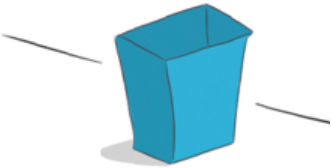

www.snmri.go.th

กิจกรรมส่งเสริมการเคลื่อนไหว

กิจกรรมข้ามหรือลอดสิ่งกีดขวาง
เกมส์หยิบของไปวางตามคำสั่ง (ซ้าย,ขวา ,หน้า ,หลัง ,บน ,ล่าง)
เคลื่อนไหวเลียนแบบท่าทางคน / รูปภาพ
กิจกรรมทำท่าทางประกอบเพลง
การกระโดดขาเดียว-สองขา / กระโดดอยู่กับที่ /กระโดดหน้า - หลัง
การเดินบนพื้นที่แคบ เช่น สะพานฝึกการทรงตัว

ตัวอย่างกิจกรรมส่งเสริมการรับรู้ทางสายตา

ลากเส้นตามจุดประ
กิจกรรมร้อยลูกปัดที่มีขนาดหลากหลาย ด้วยเชือกขนาดต่างๆ
ระบายสีรูปภาพที่มีส่วนประกอบหลากหลาย
เล่นเกมส์ทายภาพปริศนาโดยดูจากเพียงบางส่วนของภาพ / เกมส์ทายภาพที่วาดไม่สมบูรณ์
กิจกรรมต่อภาพตัดปะ (จิ๊กซอว์)
ค้นหาภาพหรือสิ่งของที่ซ่อนอยู่ในรูปภาพ
ค้นหาภาพที่เหมือนภาพตัวอย่าง (ทิศทาง ตำแหน่ง)
กิจกรรมจับคู่สิ่งของที่วางอยู่ในลักษณะเหมือนกันจากภาพชุด

การฝึกร้อยลูกปัด

www.smmi.go.th

ภาคผนวก ค

แหล่งส่งต่อ หรือขอข้อมูล

หน่วยงานและโรงพยาบาลที่ให้บริการกิจกรรมบำบัด

ภาคกลาง

สภากาชาดไทย โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลตำรวจ กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลภูมิพล กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลรามาธิบดี กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด สถาบันราชานุกูล กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลเลิดสิน กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด สถาบันประสาทวิทยา กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลวชิรพยาบาล กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลราชวิถี กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี กรุงเทพมหานคร
งานกิจกรรมบำบัด สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ จังหวัดนนทบุรี
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลศรีธัญญา จังหวัดนนทบุรี
งานกิจกรรมบำบัด มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนนทบุรี
ส่วนพัฒนาบริหารจิตเวช สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต จังหวัดนนทบุรี
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี
งานกิจกรรมบำบัด ศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูสวางคนิวาส จังหวัดสมุทรปราการ
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ
ศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู สภากาชาดไทย จังหวัดสมุทรปราการ
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลราชบุรี จังหวัดราชบุรี
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลกรุงเทพพัทยา จังหวัดชลบุรี
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลชลบุรี จังหวัดชลบุรี

www.smri.go.th

แผนกกิจกรรมบำบัด กองเวชศาสตร์ฟื้นฟู โรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดชลบุรี

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลนครปฐม จังหวัดนครปฐม

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลสระบุรี จังหวัดสระบุรี

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลพระยายมราช จังหวัดสุพรรณบุรี

โรงเรียนการศึกษาพิเศษสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาคเหนือ

งานกิจกรรมบำบัด หน่วยเวชศาสตร์ฟื้นฟู โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

งานกิจกรรมบำบัดภาควิชาจิตเวช คณะแพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลประสาทเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่

งานกิจกรรมบำบัด ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

งานกิจกรรมบำบัด สถาบันแมคเคนเพื่อการฟื้นฟูสภาพ จังหวัดเชียงใหม่

สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ จังหวัดเชียงใหม่

ภาควิชากิจกรรมบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนกาวิละอนุกูล จังหวัดเชียงใหม่

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลลำพูน จังหวัดลำพูน

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

www.snmri.go.th

งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลแพร่ จังหวัดแพร่
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก
ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลน่าน จังหวัดน่าน
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ จังหวัดเชียงราย
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลศูนย์ลำปาง จังหวัดลำปาง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

งานกิจกรรมบำบัด คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลศรีนครินทร์ จังหวัดขอนแก่น
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
งานกิจกรรมบำบัด โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาคใต้

งานกิจกรรมบำบัด คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
งานกิจกรรมบำบัด โรงพยาบาลยะลา จังหวัดยะลา
ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 2 จังหวัดยะลา

www.snmri.go.th

หน่วยงานและโรงพยาบาลที่ให้บริการแก้ไขการพูด

1. สมาคมโสตสัมผัสวิทยาและการแก้ไขการพูดแห่งประเทศไทย ตู้ปณ.1023 ปณฝ. ศิริราช กท. 10702
2. ภาควิชาวิทยาศาสตร์การสื่อความหมายและความผิดปกติของการสื่อความหมาย คณะแพทยศาสตร์
3. โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล 270 ถนนพระราม 6 แขวงพญาไท เขต ราชเทวี กทม. 10400
4. โรงพยาบาลที่มีนักแก้ไขการพูดทั่วประเทศ มีดังนี้

จังหวัด	โรงพยาบาล	เบอร์โทรศัพท์
กรุงเทพมหานคร	โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์	02-2564434
	โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์	02-2897000-3
	โรงพยาบาลตำรวจ	02-2528111 ต่อ 4254 02-2527138
	โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า	02-2461647 ต่อ 93710
	โรงพยาบาลราชวิถี	02-3548108-37
	โรงพยาบาลรามาธิบดี	02-2011448
	โรงพยาบาลเลิดสิน	02-2350330-5 ต่อ1265
	โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า	02-4752555
	โรงพยาบาลศิริราช	02-4197411
	สถาบันราชานุกูล	02-2454601-5 ต่อ 4505
	สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์	02-2457833

www.snmri.go.th

จังหวัด	โรงพยาบาล	เบอร์โทรศัพท์
เขตบริการสุขภาพที่ 1		
จังหวัดเชียงใหม่	โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่	053-945562, 053-945565
จังหวัดเชียงราย	โรงพยาบาลเชียงราย ประชานุเคราะห์	053-711300, 053-711009 ต่อ 260
เขตบริการสุขภาพที่ 4		
จังหวัดสระบุรี	โรงพยาบาลสระบุรี	036-3165555 ต่อ 3085
จังหวัดปทุมธานี	โรงพยาบาลธรรมศาสตร์ เฉลิมพระเกียรติ	02-9269999
จังหวัดนนทบุรี	สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟู สมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ	02-5915455 ต่อ 2201
เขตบริการสุขภาพที่ 5		
จังหวัดประจวบ คีรีขันธ์	โรงพยาบาลหัวหิน	032-523000 ต่อ 3108
จังหวัดราชบุรี	โรงพยาบาลราชบุรี	032-327901-8 ต่อ 2112
จังหวัดนครปฐม	โรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์	034-219835 ต่อ 3405-6
เขตบริการสุขภาพที่ 6		
จังหวัดชลบุรี	โรงพยาบาลชลบุรี	038-274200-7
	โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา	038-320200
	โรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์	038-245735-9 ต่อ 2099
จังหวัดฉะเชิงเทรา	โรงพยาบาลเมืองฉะเชิงเทรา	038-814375-8

www.smri.go.th

จังหวัด	โรงพยาบาล	เบอร์โทรศัพท์
เขตบริการสุขภาพที่ 7		
จังหวัดขอนแก่น	โรงพยาบาลศรีนครินทร์	043-242344 ต่อ 3730
	โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น	043-336789
เขตบริการสุขภาพที่ 8		
จังหวัดสกลนคร	โรงพยาบาลสกลนคร	042-711615, 042-730419 ต่อ 2330
เขตบริการสุขภาพที่ 9		
จังหวัดนครราชสีมา	โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา	044-235000
	โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมา	044-233999
เขตบริการสุขภาพที่ 10		
จังหวัดอุบลราชธานี	โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์	045-244973 ต่อ 1440
เขตบริการสุขภาพที่ 11		
จังหวัดภูเก็ต	โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต	076-217293-8
เขตบริการสุขภาพที่ 12		
จังหวัดตรัง	โรงพยาบาลตรัง	075-218081
จังหวัดยะลา	โรงพยาบาลยะลา	073-212543, 073-244711-8
จังหวัดสงขลา	โรงพยาบาลหาดใหญ่	074-231031 ต่อ 1835

www.smri.go.th

www.snmri.go.th

สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ
Sirindhorn National Medical Rehabilitation Institute
กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
ซอยบำราศนราดูร ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
โทร. 0-2591-5455, 0-2591-3748, 0-2591-4242, 0-2965-9186-88
WWW.SNMRI.GO.TH

www.snmri.go.th